

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

Komparace rozvojové pomoci USA za G. W. Bushe a B. Obamy

Eva Kokešová

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Studijní program Mezinárodní teritoriální studia

Studijní obor Mezinárodní vztahy – britská a americká studia

Bakalářská práce

Komparace rozvojové pomoci USA za G. W. Bushe a B. Obamy

Eva Kokešová

Vedoucí práce:

PhDr. Pavel Hlaváček, Ph.D.

Katedra politologie a mezinárodních vztahů

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2018

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, duben 2018

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucímu práce PhDr. Pavlovi Hlaváčkovi, Ph.D. za odborné vedení a vstřícný přístup při zpracování bakalářské práce.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Stručný vývoj americké rozvojové pomoci.....	9
3. Administrativa George W. Bushe.....	17
3. 1 Millennium Challenge Corporation (MCC).....	17
3. 1. 1 Co předcházelo.....	17
3. 1. 2 Vznik, organizace a fungování.....	18
3. 2 President's Emergency Plan for AIDS Relief (PEPFAR).....	20
3. 2. 1 Co předcházelo.....	20
3. 2. 2 Vznik, organizace a fungování.....	22
4. Administrativa Baracka Obamy.....	24
4. 1 Iniciativy rozvojové pomoci a jejich vztah k MCC.....	24
4. 2 Iniciativy rozvojové pomoci a jejich vztah k PEPFAR.....	29
5. Srovnání.....	32
6. Závěr.....	34
Seznam použitých zdrojů.....	36
Resumé.....	43

1. Úvod

Spojené státy si zakládají na své pověsti a na své pověstné velikosti. V současnosti patří mezi největší světové donory rozvojové pomoci. Podle bývalého ministra zahraničních věcí Colina Powella jsou Spojené státy silné, když „jsou zemí, kterou svět obdivuje, jsou majákem naděje a zároveň zásadovým, štědrým a spravedlivým národem.“ Dále zdůrazňuje, že pokud jsou Spojené státy opravdu takové, nesmí přestat vyčleňovat ono malé, ale strategické procento federálního rozpočtu (USGLC 2017).

Rozvojová pomoc Spojených států nezůstala v průběhu let neměnná. Podobu získala v roce 1961 Zákonem o zahraniční pomoci, jenž inicioval prezident John Fitzgerald Kennedy. V něm byla rozvojová pomoc rozdělena na vojenskou a nevojenskou, zároveň také vznikla Agentura Spojených států pro mezinárodní rozvoj (United States Agency for International Development, USAID), která dostala za úkol správu nevojenské části (Hlaváček 2013: 102).

Nejzásadnější reformy od dob Johna F. Kennedyho přišly až s nástupem George W. Bushe do funkce prezidenta. Změnu v zaměření americké rozvojové politiky způsobily především teroristické útoky z 11. září 2001. Globální rozvoj se stal, vedle obrany a diplomacie, třetím pilířem národní bezpečnosti (Tarnoff 2016: 1; Zelikow 2009).

Míra angažovanosti v rozvojové pomoci projevená konzervativním prezidentem Bushem byla pro mnohé překvapivá. Sám George W. Bush považoval rozvojovou pomoc za velice důležitou (Lancaster 2007: 92). První velkou změnou, kterou ve svém úřadu provedl, bylo vytvoření nové rozvojové agentury. Vznik Millennium Challenge Corporation (MCC) byl schválen Kongresem v lednu 2004. MCC vznikla jako agentura nezávislá na ministerstvu zahraničí a ministerstvu financí. Stejně tak měla být oddělena od USAID, v určité míře ji měla dokonce nahrazovat (Tarnoff 2018: 1–2). MCC je zaměřena na redukci chudoby v rozvojových zemích, toho chce dosáhnout pomocí podpory ekonomického růstu daných zemí (Lancaster – Van Dusen 2005: 16).

Druhá změna se týkala Prezidentského nouzového plánu pomoci

(President's Emergency Plan for AIDS Relief, PEPFAR). Ten byl vyhlášen v lednu 2003 ve Zprávě o stavu Unie. Jeho cílem je boj s HIV/AIDS v rozvojových zemích Afriky a Karibiku, navýšil množství financí a rozšířil programy bojující s touto nemocí (Hlaváček 2013: 110–111).

Cílem této práce je vyhodnotit, zda jsou reformy George W. Bushe stejně tak udržitelné, jako změny provedené Johnem F. Kennedym, či jsou to pouze ad hoc změny, které nemají trvání. Toho bude dosaženo komparací s rozvojovou politikou Bushova nástupce, Baracka Obamy. Chceme zjistit, zda se strategie při poskytování rozvojové pomoci obou těchto prezidentů liší či mají nějaké podobnosti. V případě, že se tyto strategie budou odlišovat pouze v taktice nebo drobných detailech, bude možné prohlásit Bushovy reformy za udržitelné a nadčasové. Pokud však bude zjištěno, že se Barack Obama v rozvojové politice vydal svou vlastní cestou, budou Bushovy reformy označeny za neudržitelné a dočasné.

Předmětem této komparace se tak stane americká rozvojová pomoc výše zmíněných prezidentů. Časová osa se bude pohybovat mezi lety 2001 a 2017, což odpovídá funkčním obdobím George W. Bushe (2001–2009) a Baracka Obamy (2009–2017), jde proto o diachronní přístup sledující specifický jev v delším časovém úseku. Zde by však mohlo dojít ke zkreslení ve způsobu srovnání, jelikož se nejedná o komparaci v jednom časovém úseku, ale o dva časové úseky na sebe navazující. Posledním bodem, který je nutný zmínit v případě komparativní metody, jsou kritéria, jimiž budou iniciativy rozvojové pomoci obou prezidentů.

Pro uvedení do kontextu se bude první část práce zabývat stručným vývojem americké rozvojové pomoci. Empirická část se pak zaměří na rozvojovou pomoc v průběhu administrativ George W. Bushe a Baracka Obamy, bude obsahovat analýzu oficiálních projevů a dokumentů, mezi které patří například Národní bezpečnostní strategie. Jelikož je práce založena na rozvojových iniciativách George W. Bushe, specificky MCC a PEPFAR, budou obsaženy v první kapitole. Druhá kapitola se bude zabývat iniciativami Baracka

Obamy právě ve vztahu k MCC a PEPFAR. Data budou získána především z oficiálních webových stránek Millennium Challenge Corporation a President's Emergency Plan for AIDS Relief. Poslední kapitola bude obsahovat samotné srovnání rozvojové pomoci obou prezidentů.

Informace potřebné k zodpovězení výzkumné otázky zajistí analýza primárních a sekundárních zdrojů. Primárními zdroji budou zejména oficiální dokumenty, prohlášení a projevy daných administrativ. Mezi sekundární prameny patří odborná literatura a elektronické zdroje, kde budou využity zejména internetové stránky organizací a agentur zabývajících se rozvojem. Vzhledem k povaze tématu bude většina využitých zdrojů v anglickém jazyce.

2. Stručný vývoj americké rozvojové pomoci

Pravděpodobně úplně prvním poskytnutím zahraniční pomoci bylo vyhrazení finanční částky ve výši deseti tisíc dolarů francouzské vládě na konci osmnáctého století. V roce 1791 totiž vypuklo v Santo Domingu otrocké povstání, což vyvolalo mezi lety 1792 a 1793 příliv několika tisíců francouzsky mluvících obyvatel do Baltimoru, který se následkem toho dostal na pokraj chudoby. Tehdejší ministr financí Alexander Hamilton proto podpořil zaslání finanční pomoci (Lancaster 2007: 94; Sanbrailo 2016). Následně americký Kongres v reakci na tíživou situaci uprchlíků založil fond pro jejich podporu a tím zároveň vytvořil jeden z nejstarších precedentů pro poskytování pomoci cizím státním příslušníkům. V dnešní době má podobné iniciativy Bureau for Population, Refugees and Migration ministerstva zahraničních věcí (Sanbrailo 2016).

Na počátku 19. století se Spojené státy americké poprvé oficiálně angažovaly v rámci zahraniční pomoci na území jižní Ameriky. V roce 1812 schválil Kongres zákon, který měl za úkol pomoci Venezuele a jejím občanům (Act for Relief of the Citizens of Venezuela). Venezuela byla totiž v tomto roce zasažena silným zemětřesením, jež si vyžádalo 10 tisíc obětí a zdevastovalo 90 % hlavního města Venezuely, Caracasu. Zákon umožňoval nákup potravinové pomoci v nejvyšší možné hodnotě padesáti tisíc dolarů a její vývoz ve jménu Spojených států. Motivace pro poskytnutí pomoci byla nejen humanitární, ale poskytovala také záminku pro rozšíření obchodních aktivit s Venezuelou (National Research Council 1978: 7; Rogers 2010: 46).

Na základě požadavku prezidenta Jamese Monroea schválil Kongres v roce 1819 poskytnutí finanční částky sto tisíc dolarů Americké kolonizační společnosti (American Colonization Society) a podpořil tím tak její cíl, kterým bylo vytvoření nového státu v Africe pro osvobozené americké otroky. Kongres sice poskytl finance na podporu vzniku Libérie, na druhou stranu zamítl návrh na poskytnutí pomoci v boji proti Velkému irskému hladomoru, jenž Irsko a Skotsko postihl v polovině 19. století (Sanbrailo 2016; Rogers 2010: 46). Tato situace

nenastala poprvé, mnohdy se stávalo, že Kongres návrhy na zahraniční pomoc při katastrofách neschválil s odůvodněním, že mu ústava neumožňuje využívat veřejné zdroje pro tyto účely. V několika případech však povolil využití námořních plavidel k transportu potravin zemím trpícím hladomorem (National Research Council 1978: 7). Nejinak tomu bylo v tomto případě. Díky velkému zájmu veřejnosti a její ochotě pomoci byl mezi lety 1847 a 1848 vybrán více jak jeden milion dolarů. Také sám prezident James Polk poskytl finanční příspěvek ve výši padesáti dolarů, byť federální pomoc nepodporoval. Potravinová a další pomoc pořízená za získanou sumu byla poté posílána na lodích poskytnutých americkou vládou (Kelly 2013: 23; Sanbrailo 2016).

Mnoho prvků, které tvoří součást moderní rozvojové pomoci, se zformovalo právě během 19. století, především v jeho první polovině. Mezi ně patří například Kongresem vyčleňované finanční prostředky; humanitární a potravinová pomoc obětem konfliktů, hladomoru a přírodních katastrof; podpora revolučních režimů a nových národů; technická asistence v oblasti vzdělávání, zdravotní péče a zemědělství; založení nevládních organizací operujících v zámoří; podpora rozvoje průmyslu a infrastruktury; posílání dobrovolníků do zahraničí a v neposlední řadě také podpora demokracie (Sanbrailo 2016).

Americká rozvojová pomoc v 19. století by byla z dnešního pohledu považována za pomoc humanitární reagující na humanitární krize, během kterých jsou lidé postiženi přírodní katastrofou nebo válečným konfliktem. Spojené státy byly schopné a ochotné poskytovat pomoc v případech, kdy docházelo k bezprostřednímu ohrožení na životě. Od konce 19. století, kdy proběhla americká invaze na Kubu a obsazení Filipín, se začala angažovanost Spojených států v humanitární a technické pomoci zvyšovat. V souvislosti s tím se také postupem času stávala samozřejmou součástí zahraniční politiky (Hlaváček 2013: 98–99).

Zahraněční asistence Spojených států během první světové války je spojována především s potravinovou pomocí. V roce 1914 pomohl Herbert Hoover zformovat Výbor na pomoc Belgii (Commission for Relief in Belgium, CRB) financovaný Spojenými státy, Velkou Británií a Francií. Cílem tohoto

projektu bylo pomoci více než deseti milionům lidí v Německem okupované Belgii a severní Francii čelícím akutnímu nedostatku potravin. Po několika týdnech vyjednávání zajistil budoucí prezident Hoover Výboru diplomatickou ochranu, která z něj učinila neutrální organizaci. Díky tomu mohl Výbor svobodně a bezpečně distribuovat potřebné potraviny (Nash 1989; Rogers 2010: 48).

Americký úřad pro potraviny (United States Food Administration) byl první stálou institucí, jež se věnovala humanitární pomoci (Hlaváček 2013: 99). Vznikl v roce 1917 krátce poté, co Spojené státy vstoupily do první světové války. Do jeho čela byl zvolen opět Herbert Hoover, zejména díky svým předchozím zkušenostem z Výboru na pomoc Belgii. Tato instituce byla zodpovědná za správu potravinových rezerv Spojenců (Patenaude 2007).

V roce 1919 přesvědčil prezident Woodrow Wilson na základě Hooverova návrhu americký Kongres k poskytnutí částky 100 milionů dolarů na pomoc Evropě. Ještě téhož roku vznikl jako samostatná vládní agentura Úřad americké pomoci (American Relief Administration, ARA) (Grimm 2002: 153). ARA hrála významnou roli během hladomoru, který propukl v roce 1921 v Rusku. Více než 25 milionům lidí hrozilo vyhladovění a s tím spojené nemoci. Počet obětí tohoto hladomoru se odhaduje někde mezi pěti a deseti miliony, předpokládá se ale, že by mohl být celkový počet obětí mnohonásobně vyšší, pokud by ARA neposkytl zásilky potravin, léků a základního vybavení. Celkové náklady na tuto misi překročily 60 milionů dolarů, přičemž celou jednu třetinu tvořily finance přidělené americkým Kongresem (Patenaude 2007).

V průběhu dvacátých let poskytovaly Spojené státy značné půjčky na obnovu Německa a dalších evropských zemí, s příchodem velké hospodářské krize byly tyto půjčky zastaveny, splaceny však nikdy nebyly. Franklin Delano Roosevelt ve své kampani na prezidenta dokonce sliboval, že Spojené státy přestanou provádět podobné zahraniční investice (Rogers 2010: 48).

Vše se změnilo s vypuknutím druhé světové války a zejména s jejími následky. Válkou zdevastovaná Evropa již mezi lety 1945 a 1947 čerpala přímou

finanční pomoc od Spojených států na ekonomickou obnovu. Krátce poté, co v roce 1947 prezident Harry S. Truman zvolil ministrem zahraničních věcí George C. Marshalla, dostala tato pomoc formu v podobě Evropského plánu obnovy (European Recovery Plan, ERC), často také označovaného dle svého autora - Marshallův plán. Marshall byl přesvědčen, že klíčem k obnově politické stability je revitalizace národních ekonomik. Politická stabilita pak pro něj představovala hlavní nástroj, který by zabránil šíření komunismu v Evropě (GCMF). Marshallův plán byl oficiálně ukončen v roce 1951, přičemž za dobu své existence poskytl šestnácti evropským státům, včetně Německa, pomoc ve výši téměř třinácti miliard dolarů (Glenn 2017).

Marshallovu plánu předcházela tzv. Trumanova doktrína vyhlášená v březnu 1947 v americkém Kongresu. Truman ve svém projevu požádal Kongres o poskytnutí 400 milionů dolarů na pomoc řecké a turecké vládě v boji proti komunismu. Projev byl bezprostřední reakcí na oznámení britské vlády sdělující přerušeni veškeré vojenské a ekonomické pomoci těmto státům, Velká Británie již nebyla schopná poskytovat potřebné finanční prostředky na jejich podporu. Truman zároveň nastínil koncept zadržování komunismu, ve kterém zdůraznil, že Spojené státy nedopustí další šíření sovětského vlivu (Office of the Historian).

Vzhledem k vysoké úspěšnosti Evropského plánu obnovy navrhl prezident Truman v roce 1949 během svého inauguračního projevu mezinárodní program rozvojové pomoci pojmenovaný Point Four Program, jelikož byl čtvrtým bodem jeho zahraniční politiky. Právě v tomto projevu byl úplně poprvé použit termín "nerozvinuté oblasti", ty se měly stát příjemci zejména technické asistence poskytující odbornou expertízu (Comittee on Foreign Affairs 1949: 1; Lancaster 2007: 63). Program měl dva hlavní cíle, prvním z nich bylo vytvoření nových trhů pro Spojené státy snížením chudoby a zvýšením produkce v rozvojových zemích. Druhým cílem bylo podpořením prosperity těchto zemí zabránit šíření komunismu (USAID 2018).

Právě tyto tři výše zmíněné návrhy, které byly vládou prezidenta Trumana předloženy Kongresu mezi lety 1947 a 1949, předznamenaly vznik uceleného

konceptu americké rozvojové politiky (Hlaváček 2013: 99). Především díky programu na obnovu Evropy po druhé světové válce získaly Spojené státy zkušenosti, jež později využily v souvislosti s poskytováním klasické rozvojové pomoci. Pomoc to byla velice štedrá, několik let dávaly Spojené státy více než 2 procenta svého HDP na pomoc Evropě, tato štedrost se však ve zbytku světa příliš neprojevovala. Již v této době bylo jasné, že poskytování americké pomoci má svá pravidla a vzorce, dle nichž jsou finanční prostředky přerozdělovány. Hlavním motivem pro poskytování těch nejvyšších částek jsou zejména národní zájmy, záleží tedy na tom, které regiony jsou v danou chvíli pro Spojené státy klíčové. V konečném důsledku to však znamená, že finance většinou nesměřují do oblastí potřebujících pomoc nejvíce, jakou je například subsaharská Afrika (Degnbol-Martinussen – Engberg-Pedersen 1999: 76–77).

Na počátku 50. let 20. století byla zahraniční asistence stále poskytována především ve formě vojenské pomoci, stále větší množství této pomoci však začalo směřovat do Asie. Odklon pomoci ze západní Evropy do Asie byl způsoben zejména vypuknutím Korejské války (Chambers 1969: 8). V důsledku bipolárního konfliktu bylo nutné v této oblasti vyvažovat sovětský a čínský vliv, jelikož zde stejně jako v případě Evropy existovala hrozba, že by se mohla dostat pod vliv Sovětského svazu. Těsná blízkost Čínské lidové republiky, ve které se v roce 1949 dostala k moci Komunistická strana Číny, tuto potenciální hrozbu ještě zdůrazňovala (Epstein – Weed 2009: 1).

Několik změn v americké rozvojové politice nastalo na konci padesátých let. Vojenská pomoc byla razantně snížena po konci války v Koreji v roce 1953 a byla postupně nahrazována pomocí ekonomickou. Stejně tak se začala měnit forma této pomoci z grantů na půjčky (Chambers 1969: 9). S tím také souvisí založení programu s názvem Development Loan Fund (DLF), jenž byl navržen 34. prezidentem Dwightem D. Eisenhowerem. Přestože nebyl jedním z největších zastánců zahraniční asistence, koncem 50. let byl prezident Eisenhower nucen uznat důležitost poskytování rozvojové pomoci. Projevil snahu navázat na Trumanův program technické pomoci tím, že ji rozšířil o pomoc finanční. Fond

byl Kongresem schválen v roce 1957 a poskytoval dlouhodobé půjčky s nízkými úroky. Cílem bylo podporovat země třetího světa a jejich plány na rozvoj. Půjčky měl poskytovat za jednodušších podmínek než za těch, které byly požadovány již existujícími institucemi (Butterfield 2004: 9).

John Fitzgerald Kennedy nastoupil do úřadu prezidenta v roce 1961 a hned zpočátku přijal rozvojovou pomoc za vhodný nástroj americké zahraniční politiky. Kennedyho administrativa provedla razantní změny v organizaci zahraniční pomoci. Na základě Zákona o zahraniční pomoci byla v roce 1961 vůbec poprvé oddělena vojenská a nevojenská část pomoci. Odpovědnost za veškerou ekonomickou pomoc dostala nově vzniklá Agentura Spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj (United States Agency for International Development, USAID) a vojenská pomoc byla na správu přidělena ministerstvu obrany (Chambers 1969: 9). Prezident Kennedy stavěl na základech svých předchůdců Trumana a Eisenhowera. Například Aliance pro pokrok (Alliance for Progress), program zajišťující navýšení finanční pomoci a spolupráce mezi Spojenými státy a devatenácti státy Latinské Ameriky, byl postaven na základech iniciativ administrativy Dwighta Eisenhowera. Jednou z těchto iniciativ bylo založení Inter-American Development Bank v roce 1959 (Butterfield 2004: 9).

V reakci na vznik Aliance pro pokrok a výši pomoci poskytované africkým státům, které nově získaly nezávislost, narostla americká rozvojová pomoc do historicky nejvyšších rozměrů od dob Marshallova plánu (Epstein – Weed 2009: 1).

Nicméně ještě na konci této dekády se jedním z největších příjemců pomoci stala jihovýchodní a jižní Asie, velký podíl na tom mělo zvláště vypuknutí války ve Vietnamu. Pomoc byla poskytována hlavně ve formě grantů a půjček zaměřených na ekonomický rozvoj a humanitární asistenci. Naopak do Afriky v této době směřovalo pouhých 8 % rozpočtu americké rozvojové pomoci (Degnbol-Martinussen – Engberg-Pedersen 1999: 77; Radelet 2003: 106).

Pokračující konflikt ve Vietnamu znamenal narůstající kritiku týkající se užitečnosti zahraniční pomoci v této oblasti. Rozsáhlý a velice nákladný

program, který USAID ve Vietnamu financoval, se stal terčem kritiky nejen veřejnosti, ale i Kongresu. Kritici poukazovali na neschopnost tohoto programu dosáhnout konkrétních strategických a humanitárních cílů, zdálo se jim, že poskytovaná pomoc nedokáže ani zvýšit životní úroveň tamního obyvatelstva, ani zabránit, aby se vlády v celé zemi ujali komunisté (Ciment 2015: 570).

Richard M. Nixon nastoupil do funkce prezidenta v roce 1969 a přestože se pokusil obnovit podporu zahraniční pomoci, velkého úspěchu se nedočkal. V roce 1971 dokonce Senát neschválil rozpočet zahraniční pomoci pro následující dva roky, stalo se tak poprvé od počátku Marshallova plánu (Butterfield 2004: 11; CQ Researcher 2013: 175).

V roce 1973 Kongres přidal několik dodatků k Zákonu o zahraniční pomoci z roku 1961. V něm přesměroval finance do specifických kategorií zahrnujících například vzdělávání, zdravotnictví, zemědělství či plánovaného rodičovství. Na základě této změny bylo ukončeno poskytování finanční pomoci a veškeré nepřímé podpory jižnímu Vietnamu. Tato struktura zahraniční asistence zůstala do dnešního dne z velké části nezměněna (Ciment 2015: 570; CQ Researcher 2013: 175).

Na konci sedmdesátých let se stala zahraniční spolupráce důležitým nástrojem americké zahraniční politiky, jejím cílem bylo dosažení míru na Blízkém východě. Poté, co byly v roce 1979 podepsány mírové dohody v Camp Davidu mezi Izraelem a Egyptem, Washington významně navýšil svou podporu oběma těmto zemím (Radelet 2003: 107). Záhy poté tyto země nahradily Vietnam na pozici příjemce největšího podílu americké zahraniční pomoci a na první příčce zůstaly až do konce studené války. S velkým odstupem je pak následoval zbytek zemí Blízkého východu a jižní Asie (Degnbol-Martinussen – Engberg-Pedersen 1999: 77).

Administrativa Ronalda Reagana navýšila fondy na pomoc zaměřenou na americké bezpečnostní zájmy. Zasílala velké množství vojenské pomoci zejména do střední Ameriky a z části také do Afriky, kde měla podpořit boj proti komunistickým hrozbám. Mezi lety 1981 a 1986 šlo více než 40 % bilaterální

pomoci do půjček na vojenský výcvik a vybavení (Ciment 2015: 570).

S koncem studené války Spojené státy snížily množství zahraniční pomoci. Po rozpadu Sovětského svazu se USA staly jedinou supervelmocí na světě. Potřeba zadržování komunismu a tím i hlavní důvod pro poskytování rozvojové pomoci v posledních několika desetiletích se tak vytratily. Nejenže byla zahraniční pomoc v oblasti financí výrazně zredukována, byla také ochuzena o četné zámořské mise a programy. Do roku 1997 přišla USAID o 24 zahraničních misí a jednu třetinu personálu (Butterfield 2013: 12–13; Ciment 2015: 570).

Bez ohledu na tyto změny rozvojová spolupráce i nadále pokračovala, Spojené státy však byly donuceny zvážit, jakým směrem se má agenda zahraniční pomoci vydat dál. Jejimi hlavními zájmy se v devadesátých letech stalo rozšiřování světového obchodu, podpora demokratizace, světového zdraví a životního prostředí (Butterfield 2013: 12–13; Ciment 2015: 570).

Přesto se však našli mnozí, kteří s USAID spokojeni nebyli. Prezident George H. W. Bush ji v jednom ze svých proslovů popsal jako “instituci zrozenou v době studené války, jež by měla být radikálně zreformována”. Stejně tak i někteří volali po úplném zrušení této agentury či jejím přidělení pod správu ministerstva zahraničních věcí (Radelet 2003: 107). Navzdory těmto názorům, a také reálným snahám prezidentů George H. W. Bushe a Billa Clintona o výrazné reformy, tyto návrhy Kongresem neprošly. Agentura Spojených států pro mezinárodní rozvoj tak neustále prokazuje, jak pevné základy jí byly v roce 1961 Zákonem o zahraniční pomoci postaveny.

3. Administrativa George W. Bushe

3. 1 Millennium Challenge Corporation (MCC)

3. 1. 1 Co předcházelo

V dubnu roku 2002 republikánský prezident George W. Bush ve svém proslovu v San Jose v Kalifornii nastínil svou filozofii vládnutí, jež bývá označována za “soucitný konzervatismus”. A právě od této filozofie se odvíjí jeho strategie poskytování americké zahraniční pomoci. Jak sám řekl: “Je soucitné aktivně pomáhat lidem v nouzi. Je konzervativní trvat na určité odpovědnosti a výsledcích”. Dále prohlásil, že považuje za soucitné navýšit zahraniční pomoc Spojených států a konzervativní je pro něj požadovat razantní reformy, které následně povedou k prosperitě nezávislosti (Bush 2002 a).

V duchu této filozofie již o měsíc dříve oznámil na setkání s hlavními představiteli Meziamerické rozvojové banky (Inter-American Development Bank) výrazné navýšení americké rozvojové pomoci o 5 miliard dolarů do roku 2006. Tyto finance dostala pod správu nově vzniklá rozvojová agentura Millennium Challenge Corporation (MCC) (Bush 2002 b). Na oplátku za poskytnutí finanční pomoci očekávají Spojené státy od států přijímajících tuto pomoc vymýcení korupce, otevření svých trhů, respektování lidských práv a vynutitelnost zákona. Rozsáhlejší finanční příspěvky na rozvojovou pomoc poskytované Spojenými státy tak musí být v přímém vztahu k větší odpovědnosti rozvojových zemí (Bush 2002 a).

Také během svého projevu na konferenci Organizace spojených národů týkající se financování pro rozvoj, jež se konala v mexickém městě Monterrey, prezident zmínil, že požádal ministra zahraničních věcí Colina Powella a ministra financí Paula O'Neilla o pomoc při tvorbě jasných a objektivních kritérií, dle kterých bude možné pomoc poskytovat (Bush 2002 c).

George W. Bush komentoval rozvoj a rozvojovou pomoc nejen ve svých projevech, ale byla i zahrnuta do národní bezpečnostní strategie vydané v září

2002. V ní byly kritizovány desítky let obrovské rozvojové pomoci, které ale nebyly schopny podnítit dostatečný ekonomický růst v nejchudších zemích. Dále kritizuje, že jsou výsledky této pomoci typicky měřeny v množství financí poskytovaných donory, nikoliv v míře růstu či snížení chudoby dosažených příjemci. Označuje je za indikátory neúspěšné strategie (NSS 2002: 21). A právě tuto strategii chtěl prezident Bush změnit založením nové agentury, která se poučí z předchozích padesáti let poskytování pomoci a bude ji poskytovat jako odměnu za výkon, umožní zemím stanovit si vlastní priority a bude měřit jejich výsledky (MCC 2005: 6).

Založením MCC se Bushova administrativa chtěla vyhnout neefektivnosti USAID, ta je kritizována mimo jiné pro příliš široké spektrum oblastí nacházejících se v centru její pozornosti. MCC se dále měla vyhnout omezením a zastaralosti Zákona o poskytování zahraniční pomoci. Bushova administrativa vnímala jak fungování USAID, tak samotný zákon za největší překážky úspěšné strategie poskytování rozvojové pomoci (Ingram 2014: 2).

Základní myšlenkou MCC je proto vybrat menší počet zemí přijímajících pomoc na základě jejich ochoty k provedení potřebných změn a uplatnění vhodných politik, poté jim poskytnout větší množství finančních prostředků, dát jim možnost se vyjádřit k připravovaným programům a následně na recipienty přenést odpovědnost za dosažení žádoucích výsledků (Radelet 2003: 110).

3. 1. 2 Vznik, organizace a fungování

Legislativa, která ve formě Millennium Challenge Act of 2003 následovala, přesně refletovala cíle předložené prezidentem Bushem v jeho původním návrhu. Cíle a ideály, jež Millennium Challenge Act obsahoval, zaujaly v Kongresu jak Demokraty, tak Republikány. Sněmovnou reprezentantů tak byla tato legislativa schválena převážnou většinou hlasů – 382 ku 42 (Goldsmith 2010: 160).

Snaha prezidenta Bushe o vytvoření nové agentury byla úspěšná. Millennium Challenge Corporation byla založena v roce 2004 jako agentura

nezávislá na ministerstvu zahraničních věcí a ministerstvu financí. Stejně tak disponuje nezávislostí na USAID (Tarnoff 2018: 2).

V květnu 2004 Bushova administrativa zveřejnila seznam prvních 16 zemí, které splňovaly předpoklady umožňující zažádat o finanční pomoc Spojených států skrze MCC. Žádost o finanční pomoc mohly podat následující státy: Arménie, Benin, Bolívie, Ghana, Gruzie, Honduras, Kapverdy, Lesotho, Madagaskar, Mali, Mongolsko, Mozambik, Nikaragua, Senegal, Srí Lanka a Vanuatu. Později byla přidána ještě země sedmnáctá (Franzel – Gootnick 2005: 1; MCC 2004: 1).

Počet kvalifikovaných zemí je nutně nízký, jelikož má tento koncept podpořit efektivnější poskytování rozvojové pomoci. Na úkor efektivity se zde však nacházejí určitá negativa. Čím více se bude MCC soustředit na několik málo vybraných zemí, tím menší bude mít program dopad na světovou chudobu a nerovnost. MCC tak bude nedostačující, výrazně pomůže zemím, které se kvalifikují, pro desítky dalších žádajících o pomoc však udělá velice málo (Radelet 2003: 111–112). Samotný výběr byl založen na celkovém zhodnocení výkonu těchto zemí ve vztahu ke třem širším kategoriím, jimiž jsou spravedlivá vláda, podpora ekonomické svobody a investice pro rozvoj společnosti. Tyto kategorie se dále dělí na 16 indikátorů (Lancaster 2008: 18).

První kategorie zabývající se spravedlivou vládou obsahuje šest indikátorů, dle nichž má být rozvojová pomoc poskytována: dodržování občanských svobod a politických práv, efektivita vlády, vynutitelnost zákona, kontrola míry korupce a odpovědnost. Druhá kategorie obsahuje šest kritérií. Z nich lze jmenovat například inflaci, fiskální politiku státu či podmínky umožňující založit soukromé podnikání. Kategorie investic pro rozvoj společnosti obsahuje zbylá čtyři kritéria zaměřující se na výdaje do zdravotnictví a vzdělávání. Pro vyhodnocení každého kritéria využívá MCC data mnoha různých institucí jako například Světová banka, Mezinárodní měnový fond, Světová zdravotnická organizace, Freedom House či Heritage Foundation (MCC 2005: 21).

Využíváním takto transparentní metodiky se MCC snaží o snížení vlivu politického aspektu na proces výběru na úplné minimum. Takovýto proces výběru výrazně limituje, byť ne úplně eliminuje, schopnost administrativy využívat fondy pro diplomatické cíle nevztahující se k těm, na které se soustředí MCC, jimiž jsou především hospodářský růst a snížení chudoby (Radelet 2003: 111).

MCC poskytuje dva druhy grantů, prvním z nich smlouvy zvané Compacts, velké, většinou pětileté granty pro vybrané země splňující kritéria MCC pro jejich poskytnutí. Druhým typem grantů jsou tzv. Threshold Programs. Tyto programy nejsou tak rozsáhlé jako Compacts. S jejich pomocí MCC poskytuje granty zemím, jež jen těsně nesplní potřebná kritéria, přesto však prokazují odhodlání k provedení potřebných reforem (MCC nedatováno a).

Jak již bylo zmíněno, hned během prvního roku fungování nové agentury bylo oznámeno pouze sedmnáct států kompatibilních pro poskytnutí finanční pomoci. Samotnou žádost či dokumenty s koncepty, které jsou nedílnou součástí celého procesu, podalo šestnáct zemí. První zemí, s níž Spojené státy podepsaly smlouvu, byl Madagaskar v dubnu 2005. Ještě v téže roce byly podepsány smlouvy s dalšími čtyřmi zeměmi, těmi byly Gruzie, Honduras, Kapverdy a Nikaragua (Franzel – Gootnick 2005: 1).

V této době vyšlo najevo, že mnohé státy příliš neví, jakým způsobem naložit s podmínkami žádostí, následně tak docházelo k situacím, kdy MCC nemohla jejich žádosti přijmout a země tak byly zbytečně připraveny o možnost získat potřebnou pomoc (Hlaváček 2013: 112).

3. 2 President's Emergency Plan for AIDS Relief (PEPFAR)

3. 2. 1 Co předcházelo

Na počátku Bushovy administrativy nebylo vůbec jasné, že je zdraví v Africe prioritou jeho zahraniční politiky, či že se jí stane. Touto dobou sužovala africký kontinent pandemie onemocnění AIDS. Navzdory významným pokrokům v léčbě a lékařské péči v zemích jakými jsou například Spojené státy, byly léky

bojující s touto nemocí v rozvojových zemích těžce dostupné. V roce 2001 mělo k antiretrovirotikům přístup méně než 50 000 nakažených lidí z oblasti subsaharské Afriky. V důsledku této pandemie byly nemocnice v nejvíce zasažených státech zahlceny pacienty s AIDS, naprostá většina lékařské péče proto směřovala na pomoc těmto umírajícím pacientům. Situace byla natolik kritická, že demoralizovaní zdravotníci těžce nemocné pacienty odmítali a posílali je domů s tím, že jim nemohou pomoci (PEPFAR nedatováno a).

Rozsah této pandemie, stoupající zájem médií a tlak Kongresu a různých aktivistických organizací žádajících podniknutí konkrétních kroků nebylo možné ignorovat, bylo nutné zasáhnout (Copson 2007: 42).

Nakonec se velice brzy po nástupu George W. Bushe do funkce ukázalo, že George W. Bush již vstupoval do úřadu se silným přesvědčením a osobním zájmem na boji proti HIV/AIDS. Identický zájem sdíleli i klíčové osoby Bílého domu, jmenovitě Gary Edson, Josh Bolton a Joseph O'Neill. Právě tyto tři lidé společně s dalšími dvěma zástupci reprezentujícími Národní instituty zdraví byli v roce 2002 prezidentem pověřeni, aby sestavili plán akce většího rozsahu (Cooke – Morrison 2009: 3).

Tomuto pověření předcházely ještě další dva kroky, které ukázaly prezidentův zájem na zlepšení situace týkající se epidemie AIDS a dalších nemocí nárokových si nesčetné životy. Prvním z nich bylo příslibení zakládajícího příspěvku ve výši 200 milionů dolarů světovému fondu s názvem Global Fund to Fight HIV/AIDS, Tuberculosis and Malaria, jehož vznik sám podporoval (Bush 2001). Uvedenou částku přislíbil v květnu roku 2001 během svého proslovu ve Washingtonu, na počátku následujícího roku byla zmíněná částka navýšena na 500 milionů dolarů. Druhou iniciativu oznámil v červnu téhož roku, byla jí International Mother and Child HIV Prevention Initiative. Iniciativa měla za úkol pomocí antiretrovirotik zabraňovat přenosu HIV viru z těhotné či kojící ženy na dítě. Cílem bylo tímto způsobem léčit každoročně až jeden milion žen ve snaze zredukovat množství dětí, které se již narodí infikované či jsou infikovány krátce po narození o 40 % během pěti let. Iniciativa

ve výši 500 milionů dolarů se zaměřovala na 12 zemí Afriky a Karibiku. Ve svém proslovu také prohlásil, že tato iniciativa je jen jeden z mnoha kroků, jež jeho administrativa podnikla v boji proti HIV/AIDS. Zároveň zdůraznil, že jsou Spojené státy připraveny poskytnout ještě větší množství financí, vše bude, dle jeho slov, záležet na míře úspěšnosti těchto iniciativ (Bush 2002 d).

Hned po projevu Josh Bolten, tehdejší zástupce ředitele kanceláře Bílého domu, sdělil svým spolupracovníkům, že prezident právě popsal iniciativu jako dobrý začátek, přesto prý však chtěl pro boj s touto nemocí udělat ještě více. Prezidentovy přesné pokyny zněly: “Myslete ve velkém” (Donnelly 2012: 1390).

3. 2. 2 Vznik, organizace a fungování

Iniciativa na zřízení programu na pomoc lidem trpícím onemocněním AIDS byla představena prezidentem Bushem v lednu roku 2003 v rámci proslovu o stavu Unie. Prezidentský nouzový plán pomoci (President's Emergency Plan for AIDS Relief, PEPFAR) se měl soustředit na čtrnáct zemí Afriky a Karibiku, jež byly nemocí postiženy nejvíce (Bush 2003).

Ve svém proslovu prezident dále uvedl, že cílem programu je zabránit nákaze dalších sedmi milionů lidí, dále pak léčit přinejmenším dva miliony nakažených pomocí léků prodlužujících délku života a zároveň poskytovat péči deseti milionům lidí trpících AIDS a dětem, které nemoc připravila o rodiče. Následně také požádal Kongres o uvolnění patnácti miliard dolarů po dobu pěti let na boj s touto nemocí (Bush 2003). Kongres jeho požadavku vyhověl a na základě US Leadership against HIV/AIDS, Tuberculosis and Malaria Act of 2003 získal PEPFAR devět miliard z uvedené částky. Částku ve výši jedné miliardy obdržel Global Fund to Fight AIDS, Tuberculosis and Malaria a zbylých pět miliard bylo přerozděleno mezi již existující programy zabývající se touto nemocí (Radelet 2003: 112). Zároveň byl zřízen Office of the U.S. Global AIDS Coordinator. Úřad dostal za úkol řídit a koordinovat veškeré programy týkající se HIV/AIDS, jež americká vláda financuje. Přímou zodpovědnost má ministr zahraničních věcí a prezidentovi (Cooke – Morrison 2009: 41).

PEPFAR je finančně nejrozsáhlejší program, který kdy jakýkoliv stát věnoval jediné konkrétní nemoci. Využívá největších předností všech agentur angažujících se v implementaci tohoto programu s cílem podniknout co nejkomplexnější a co nejvíce koordinované kroky. Zapojením několika různých agentur mělo dojít k jednotnému a tím pádem efektivnějšímu postupu v boji proti epidemii HIV/AIDS. Mezi tyto instituce byla zahrnuta především USAID, ministerstvo zdravotnictví a ministerstvo zahraničních věcí. Dále se pak jednalo o ministerstvo obrany, obchodu a práce. Na implementaci programu se podílí mimo jiné i Mírové sbory, jež do cílových zemí posílají dobrovolníky, aby pracovali se zdravotnickými centry a tamními komunitami na aktivitách zaměřených na prevenci proti HIV/AIDS (PEPFAR nedatováno b; PEPFAR nedatováno c).

První fází tohoto programu byl již v názvu zmíněný nouzový plán reagující na krizi na africkém kontinentu a v Karibiku. Soustředil se na státy, ve kterých byla situace nejkritičtější, přičemž v původním návrhu bylo těchto čtrnáct zemí: Botswana, Etiopie, Guyana, Haiti, Jihoafrická republika, Keňa, Mozambik, Namibie, Nigérie, Pobřeží slonoviny, Rwanda, Tanzanie, Uganda a Zambie. Později byla přidána patnáctá země – Vietnam (Sessions 2006).

Tyto státy nemusely splňovat žádné podmínky pro poskytnutí pomoci, jako tomu bylo v případě programu MCA. Ve vztahu k výběru těchto zemí se však najdou kritici, kteří ho zpochybňují a mají k němu určité výhrady. Ptají se, proč byla vybrána Zambie, ale s ní sousedící Malawi s podobným počtem obyvatel a počtem výskytu HIV pozitivních lidí vybráno nebylo. Proč se Etiopie a Nigérie, kde se počet dospělých ve věku 15–49 nakažených HIV virem pohyboval těsně nad 3 %, staly prvními partnery, zatímco státy Svazijsko a Lesotho, kde bylo rozšíření HIV viru v této věkové kategorii více než 20%, musely na pomoc počkat dalších 5 let (Bendavid 2016; Copson 2007: 48)?

Strategie první fáze byla založena na dosažení takzvaných cílů 2 – 7 – 10. Uvedená číselná kombinace reprezentuje dva, sedm a deset milionů lidí, které měl program ovlivnit, jak bylo řečeno v prezidentově proslovu. K tomu se

vztahují tři hlavní body poskytování pomoci: prevence, léčba a péče (Sessions 2006). Na strategický pětiletý plán plynule navazovala fáze druhá, během které vládní týmy Spojených států vytvořily a podepsaly takzvané partnerské rámce s 22 státy. Zdůrazňovaly vzájemnou odpovědnost a spolupráci při boji s HIV/AIDS. Do třetí fáze vstoupil PEPFAR v roce 2013, přičemž se zaměřuje na udržitelnou kontrolu této epidemie. Chce dosáhnout globálních cílů Programu OSN pro boj s HIV/AIDS (Joint United Nations Programme on HIV/AIDS, UNAIDS): chce diagnostikovat 90 % nakažených HIV, 90 % z nich chce léčit antiretrovirotiky a 90% z nich má mít díky těmto lékům do roku 2020 radikálně sníženou hladinu HIV viru v krvi. Absolutním cílem programu PEPFAR je dosáhnout generace bez viru HIV (HRSA 2016; OGAC 2014: 6–7).

Vzhledem k úspěšnosti programu došlo hned v roce 2008 k jeho obnově a zároveň také k finančnímu rozšíření na 48 miliard dolarů do roku 2013, v témže roce byl Kongresem obnoven na dalších pět let (Glassman – Over 2016: 1).

4. Administrativa Baracka Obamy

4. 1 Iniciativy rozvojové pomoci a jejich vztah k MCC

Zájem demokrata Baracka Obamy na rozvojové politice byl patrný již během doby, kdy byl kandidátem na prezidenta a sliboval zdvojnásobení americké zahraniční pomoci africkému kontinentu do konce jeho prvního funkčního období (Norris 2016).

Rovněž obě národní bezpečnostní strategie jeho administrativy mluvily o rozvojové pomoci. Národní bezpečnostní strategie z roku 2010 požadovala navýšení rozvojové pomoci nejchudším zemím světa, investování do dlouhodobého rozvoje a světových veřejných statků jakými jsou změna klimatu, epidemie nemocí a zajištění potravin. Jako příklad oblasti, které není věnována dostatečná pozornost, byl uveden africký kontinent, jenž bojuje s výzvami v podobě adaptace globálnímu oteplování, kontroly epidemických nemocí a nedostatku znalostí týkajících se zemědělské produktivity (NSS 2010: 33–34).

Strategie z roku 2015 ukazovala na velké ambice. Poukazovala na jedinečnou možnost, jakou Spojené státy mají – ukončení extrémní chudoby během jedné generace a následná cesta v podobě sdílené a udržitelné prosperity (NSS 2015: 17).

Stejně jako jeho předchůdce George W. Bush, i Obama vytvořil rozvojovou strategii, jež Spojené státy zapojuje do podpory globálního rozvoje a spojuje tak národní bezpečnostní zájmy s rozvojem ve zbylých částech světa a to i tam, kde neexistuje žádná zjevná vazba (Ingram 2017).

V září 2010 prezident Obama podepsal Presidential Policy Directive (PPD) on Global Development, tento dokument byl prvním svého typu. Direktiva uznává, že je poskytování rozvojové pomoci nezbytné nejen pro zajištění americké národní bezpečnosti, ale i z hlediska strategického, ekonomického a morálního. Chce učinit globální rozvoj jedním z hlavních pilířů americké zahraniční politiky. Rozvoj pak chce společně s dalšími dvěma pilíři, obranou a diplomacií, zkoordinovat a vzájemně posílit tak, aby byl vytvořen ucelený postoj (Obama 2010).

V tomto dokumentu dále prohlašuje, že není možné udělat větší pokrok bez závazku politických lídrů rozvojových zemí snažit se o zlepšení situace ve svých zemích. Jejich ochota a vůle situaci změnit je jedním z klíčů k úspěchu. Spojené státy budou po všech zemích přijímajících rozvojovou pomoc požadovat, aby nesly odpovědnost za docílení požadovaných výsledků. Budou partnery těch zemí, které mají vysoké standardy týkající se transparentnosti, dobrého vládnutí a odpovědnosti. Zároveň budou selektivnější při výběru zemí, jimž bude rozvojová pomoc poskytnuta. Finanční prostředky budou soustředěny tam, kde bude potenciál pro větší dopad (Obama 2010).

PPD taktéž hovoří o roli Spojených států amerických v oblasti světového rozvoje. Prezident Obama zde uvádí, že je potřeba, aby se USA znovu etablovaly do pozice světového lídra. Toho má být docíleno dlouhodobým závazkem zreformovat USAID jakožto vedoucí rozvojovou agenturou soustředěním se na několik konkrétních bodů. Dva z těchto bodů zdůrazňují spolupráci s ostatními

institucemi zabývajícími se rozvojem. V závěru této části zmiňuje, že zásadním krokem je také posílit schopnosti Millennium Challenge Corporation a lépe koordinovat její snahy a aktivity s USAID a s americkou rozvojovou politikou obecně (White House 2010 a).

Další z bodů direktivy se týká spolupráce s Kongresem. Direktiva uznává úlohu, kterou Kongres má při stanovování rozvojové politiky a zavazuje se, že s ním bude úzce spolupracovat na flexibilnějším a efektivnějším financování globálního rozvoje (White House 2010 a).

Několik měsíců poté, co byla direktiva vydána, však získala ve Sněmovně reprezentantů většinovou kontrolu republikánská strana, jejíž priority jsou často v rozporu s demokratickými administrativami. Znepokojení pramenící z rozpočtového deficitu a Zákona o kontrole zredukovalo výše výdajů napříč celou federální vládou a s tím i naděje na nové investice do programů rozvojové pomoci. Pravděpodobně na základě této politické dynamiky netíhla Obamova administrativa k vytváření nových rozvojových programů a raději se zaměřila na již existující programy. Za jedinou výjimku se dá považovat založení iniciativy s názvem Power Africa. Někteří analytici naznačují, že administrativa limitovala své snahy tak, aby příliš nezatěžovaly rozpočet a vyžadovaly co nejmenší či nejlépe vůbec žádnou podporu od Kongresu (Norris 2016).

Prezident Obama tak postavil své programy rozvojové pomoci kolem priorit uvedených v PPD. Dvěma ústředními prioritami byly hospodářský růst a demokratický způsob vládnutí. Specificky se Obamova administrativa soustředila na tři klíčové iniciativy, jež měly zmíněné priority podpořit: Global Health Initiative (GHI), Global Climate Change Initiative a Global Food Security Initiative, častěji zvaná Feed the Future (FTF) (Obama 2010). Zatímco všechny tři iniciativy byly postaveny na základech již existujících programů, každá z nich měla za cíl na ně poskytnout nový pohled, zlepšit jejich koordinaci a navýšit finance sektorům, které podporovaly. Sdílely několik principů, mezi ně patří například důraz na budování potenciálu hostitelské země, investice do inovací a výzkumu či vzájemná odpovědnost za docílení udržitelných výsledků (CRS

2017: 1) Aby byly programy ještě efektivnější, je nutné úzce spolupracovat nejen se zeměmi přijímajícími pomoc, ale také s dalšími donory, nevládními organizacemi, soukromým sektorem, agenturami OSN, multilaterálními rozvojovými bankami (Obama 2010).

Všechny výše zmíněné principy Obamovy PPD a jeho iniciativ jsou identické těm, které od svého počátku vyznává Millennium Challenge Corporation. MCC proto měla v době vyhlášení PPD již několikaletý náskok v převádění těchto principů do praxe. Agentura tak mohla nabídnout svou spolupráci například v programu Feed the Future.

Program byl vyhlášen v červnu 2009 na summitu G8 v italském městě L'Aquila, jehož hlavním tématem byla světová potravinová krize z let 2007 a 2008. Na zmíněném summitu prezident Obama přislíbil investice v hodnotě 3,5 miliardy dolarů do roku 2012 a s tím i založení globální iniciativy s cílem pomáhat hladovějícím lidem z nejchudších oblastí světa (White House 2010 b).

MCC poté asistovala FTF v oblastech, ve kterých si je obzvláště jistá. Tou nejzásadnější z nich je nekompromisní důraz na výsledky, zde pomohla FTF vyvinout vlastní rámce pro hodnocení výsledků a programové dopady. Odborníci MCC ze sféry zemědělství pak přezkoumali plány FTF pro konkrétní země a následně jim poskytli rady odvíjející se od jejich zkušeností, během kterých podporovali plány navržené samotnými recipienty zajišťující potravinovou bezpečnost (MCC 2011: 51).

PPD uznává, že rozvoj je základním kamenem pro snižování chudoby, přitahuje nové investice vytvářející nová pracovní místa a hospodářské příležitosti. Spolu s USAID a ministerstvem zahraničních věcí je MCC primární institucí pracující se závazkem americké vlády dlouhodobě investovat do světového rozvoje (MCC 2011: 3; White House 2010). Prezident Obama pravidelně zdůrazňoval, že ve výsledku mají rozvoj ve svých rukou právě státy samotné, tyto snahy pak nezbytně musí doplňovat také odpovědné a efektivní vládnutí (Obama 2014).

Výše zmíněné zásady vytváří jádro celé MCC. Agentura pracuje s

rozvojovými zeměmi projevujícími ochotu zavázat se ke spravedlivé vládě, podpoře ekonomických svobod a navýšení investic pro rozvoj společnosti. Rovněž postoj MCC k finanční a programové transparentnosti v oblasti rozvojové pomoci slouží jako model snahám administrativy o co největší transparentnost napříč celou vládou (MCC 2011: 3).

Samotná MCC se v jednom ze svých dokumentů zmiňuje o své úloze v podpoře priorit zahraniční politiky Baracka Obamy. Zdůrazňuje své aktivity podporující globální stabilitu skrze finanční pomoc rozvojovým zemím a dále aktivity týkající se nových iniciativ jakými jsou právě výše zmíněné GHI či Feed the Future. Není pochyb o tom, že znalosti a zkušenosti, které od svého vzniku získala, významně přispěly ke zformování Obamovy PPD. Tato agentura se tak stala nedílnou součástí její implementace (MCC 2011: 2).

V roce 2014, kdy agentura slavila 10 let od svého vzniku, připravil prezident Obama k této příležitosti video zprávu směřovanou právě k MCC. V té potvrdil, že považuje rozvoj za jeden ze základních pilířů americké zahraniční politiky. Dále také prohlásil, že oceňuje a uznává, jakou roli sehrála agentura v průběhu těchto deseti let v boji proti světové chudobě. Podporou zajišťování potravin a hospodářského růstu, investicemi do infrastruktury a ochranou práv žen a dětí tato agentura přispívá snaze o ukončení extrémní chudoby (MCC 2014).

Od počátku Obamovy administrativy MCC podepsala 15 smluv (tzv. Compacts) s partnerskými státy a úspěšně jich dokončila 16. Až 70 % z těchto investic putovalo do rozsáhlejší infrastruktury zahrnující silnice, přístavy a mosty. Investice také pomohly pokroku v rozvojových iniciativách širšího rázu, mezi které patří zejména dostupnost internetu a elektřiny. Agentura investovala velké množství finančních prostředků do několika projektů podporujících dostupnost internetu včetně zpřístupnění širokopásmového internetového připojení školám na namibijském venkově. Jedinou zcela novou iniciativu prezidenta Obamy s názvem Power Africa, která pracuje na zvyšování dostupnosti elektřiny na africkém kontinentu, podpořila finanční částkou v

přibližné výši 1,5 miliardy dolarů. V současné době implementuje tzv. Power Compacts v Ghaně, Malawi, Beninu a Libérii (MCC nedatováno b; White House 2016).

4. 2 Iniciativy rozvojové pomoci a jejich vztah k PEPFAR

Prezident Obama vytvořil v roce 2009 Global Health Initiative (GHI) s cílem lépe koordinovat a integrovat implementaci tří světových iniciativ týkajících se zdraví, jež byly zavedeny během administrativy Geroge W. Bushe – President's Emergency Plan for AIDS Relief (PEPFAR), President's Malaria Initiative (PMI) a Neglected Tropical Diseases (NTD) Program. Stejně tak byly do GHI zahrnuty další bilaterální programy spravované ministerstvem zahraničních věcí, USAID a U.S. Centers for Disease Control and Prevention (CDC) (CRS 2011: 10). GHI poskytuje existujícím programům do té doby chybějící rámec, tyto programy zastřešuje, koordinuje a snaží se je seskupit do jednoho celku. Soustředí se na celkový stav zdravotních systémů recipientských zemí a jejich potenciál (Ingram 2014: 4).

Kongres byl požádán o poskytnutí 63 miliard dolarů v průběhu pěti let. Hlavním úkolem GHI bylo zlepšení výsledků v oblasti zdraví skrze lépe fungující zdravotní systémy a navýšené finanční prostředky do programů týkajících se zdraví matky a dítěte, rodinného plánování, výživy a infekčních nemocí zahrnujících HIV/AIDS, tuberkulózu, malárii a opomíjené tropické nemoci. Specifický důraz byl též kladen na zlepšení zdraví žen, novorozeňat a dětí (White House 2010 c).

Zatímco se GHI stalo rámcem pro všechny americké globální programy pro zdraví, administrativa určila osm “urychlených” zemí (Bangladéš, Etiopie, Guatemala, Keňa, Malawi, Mali, Nepál a Rwanda), do kterých bylo potřeba zaslat dodatečnou technickou a organizační pomoc umožňující rychlou implementaci konkrétních iniciativ (CRS 2017: 4).

Do čela GHI bylo postaveno ministerstvo zahraničních věcí, specificky byl vytvořen menší koordináční úřad v rámci tohoto ministerstva. V této pozici

však mělo setrvat pouze do září 2012, kdy mělo být vedení za určitých podmínek předáno USAID (CRS 2011: 10). Ke změně však nikdy nedošlo a postupem času se výjimečná struktura a strategie této iniciativy postupně vytratila. Také výběr “urychlených” zemí se brzy přestal využívat. Úřad GHI ukončil svou aktivitu v roce 2012 a veškeré jeho aktivity byly integrovány do Úřadu diplomacie pro globální zdraví spadajícího pod ministerstvo zahraničních věcí. V návaznosti na tento krok někteří poznamenali, že byl úřad neefektivní a neschopný řešit meziagenturní konflikty, především kvůli tomu, že mu chyběla autorita a potřebné finance, které by mu pomohly získat si spolupráci ostatních federálních institucí (CRS 2011: 10; Rogin 2012).

Administrativa dále vytvořila GHI týmů ve 42 zemích, přičemž pro každou z nich byla vyvinuta speciální strategie. Všechny zmíněné kroky měly ve výsledku vést k zefektivnění veškerých snah amerických rozvojových agentur věnujících se boji za lepší globální zdraví (CRS 2017: 4).

Prezident Obama ochotně přijal odkaz svého předchůdce v podobě programu PEPFAR. Během své cesty do Tanzánie, kde se jejich cesty střetly, označil PEPFAR za jeden z vrcholných úspěchů George W. Bushe (Obama 2013).

Z programu, který začínal jako reakce na krizovou situaci v Africe s pouhými patnácti partnerskými zeměmi, se stal nejvýznamnější hráč na poli globálních politiky pro boj s AIDS. V dnešní době vykonává programy ve více než 40 státech (Green 2016). I přesto se však Obama potýkal s komplikacemi při snaze o navýšení rozvojové pomoci, jelikož je, jak sám řekl, tato část federálního rozpočtu nejméně populární. Bylo proto nutné se těmito problémy zabývat. Spojené státy se zlepšily v implementaci programů PEPFAR, zároveň se staly výkonějšími a to vše s mnohem nižšími výdaji (Obama 2013).

Od počátku svého vzniku získával PEPFAR každoročně vyšší a vyšší finanční prostředky, s příchodem Baracka Obamy do funkce prezidenta se tok financí ustálil a pohyboval se mezi 6,5 až 6,8 miliardami dolarů ročně (PEPFAR 2016 a).

Jakékoliv škrty však byly vysoce kritizovány, jelikož mohly ohrozit pokrok, kterého PEPFAR v průběhu let dosáhl v boji proti epidemii AIDS. Například navrhovaný rozpočet pro rok 2013 počítal se zredukováním financí putujících do programů bojujících proti AIDS zhruba o 214 milionů dolarů. Poprvé od doby, kdy epidemie v 80. letech během Reaganovy administrativy vypukla, byl americký závazek bojovat s touto nemocí snižen. Obamova administrativa se k tomu však vyjádřila s tím, že veškeré škrty ve financování programu PEPFAR byly naopak vykompenzovány navýšením finančních prostředků do multilaterálních programů zabývajících širokou škálou nemocí včetně AIDS (Nakamura – Raghavan 2013).

Barack Obama na PEPFAR nezapomněl ani v roce 2015, kdy svět přijal Agendu pro udržitelný rozvoj 2030, jejíž součástí jsou i Cíle udržitelného rozvoje. Světová komunita se kolektivně rozhodla k ukončení epidemie AIDS do roku 2030. Prezident Obama prohlásil, že Spojené státy budou v čele tohoto hnutí, v souvislosti s tím vyhlásil pro PEPFAR nové cíle týkající se léčby a prevence. Do konce roku 2017 měl PEPFAR poskytnout antiretrovirotika pro 12,9 milionů mužů, žen a dětí. Dále pak slíbil investici v hodnotě 300 milionů dolarů, která měla dopomoci dosáhnout snížení počtu nově infikovaných dospívajících dívek a mladých žen v nejvíce zasažených oblastech subsaharské Afriky o 40 %. Ve svém proslovu také dodal, že opravdu věří, že je možné dosáhnout generace bez AIDS (Obama 2015).

K září 2015 PEPFAR poskytl antiretrovirální léčbu pro 9,5 milionu lidí, což byl více než čtyřnásobný nárůst od doby, kdy Barack Obama nastoupil do úřadu. O rok později toto číslo narostlo o další dva miliony mužů, žen a dětí, kterým byly léky poskytovány (PEPFAR 2016 a; PEPFAR 2016 b: 8). Poslední čísla z konce listopadu 2017 předčila veškerá očekávání. Hovoří o více než 13,3 milionech lidí léčených pomocí antiretrovirotik a vůbec poprvé lze v tomto roce mluvit o razantním poklesu v počtu dospívajících dívek a mladých žen nově nakažených virem HIV (U.S. Department of State 2017).

5. Srovnání

Millennium Challenge Corporation je unikátní rozvojovou agenturou nemající ve Spojených státech ani ve světě obdoby. MCC je výjimečná zejména svým přístupem k poskytování pomoci. Pouze země, které splní určité podmínky, se mohou kvalifikovat a získat tak určité finanční prostředky. Založení MCC se stalo největší reformou od okamžiku schválení Zákona o zahraniční pomoci v roce 1961, na jehož základě vznikla USAID, jakožto instituce distribuující nevojenskou zahraniční asistenci.

Vztah Baracka Obamy k MCC do značné míry vyplývá z jeho Presidential Policy Directive on Global Development. V tomto dokumentu, prvním svého druhu, se Obamova administrativa zavázala, že se globální rozvoj, vedle obrany a diplomacie, stane třetím pilířem americké zahraniční politiky. Někteří považovali PPD za první krok směřující k ambiciózní snaze zreformovat americkou rozvojovou pomoc (Piccio 2014).

PPD se také v několika bodech vyjádřila k Agentuře Spojených států amerických pro mezinárodní rozvoj, z ní se měla stát vedoucí rozvojová agentura. Role MCC v Obamově rozvojové politice byla pouze zmíněna. V jedné větě bylo řečeno, jak je důležité, aby byly posíleny její schopnosti a lépe koordinovány veškeré její snahy a aktivity s USAID a s americkou rozvojovou politikou obecně (White House 2010 a). Lze proto usuzovat, že prezident Obama MCC respektoval a oceňoval, jakým způsobem a s jakými úspěchy se za dobu své existence podílela na snižování světové chudoby. Navzdory tomu ji však stavěl spíše do pozadí a za klíčovou agenturu považoval USAID.

Rozhodně se však nedá říci, že by se prezident Obama snažil o konsolidaci programů zahraniční asistence pod USAID. Ani Bushova administrativa o konsolidaci neusilovala. Situace byla zcela opačná. Založení nové rozvojové agentury a PEPFAR, jenž je spravován skrze několik agentur, ještě více roztránilo správu zahraniční asistence. Správu nejzásadnějších programů Obamovy administrativy získala na starost převážně USAID, příkladem může být program Feed the Future či Power Africa. Pod vedení této

agentury se měla dostat také Global Health Initiative, k tomu nakonec nedošlo a GHI tak zůstala pod vlivem ministerstva zahraničních věcí (Ingram 2014: 16–17). MCC pak dostala za úkol pouze asistovat či implementovat části Obamových iniciativ. Mezi ně patřily například právě výše zmíněné programy Feed the Future a Power Africa.

Stejně tak jako Obama požadoval po MCC větší spolupráci s ostatními agenturami, GHI se snažila získat spolupráci a zlepšit koordinaci programů podporujících světové zdraví, mezi které patří jak Bushův PEPFAR, tak President's Malaria Initiative a Neglected Tropical Diseases Program.

George W. Bush neměl větší problémy si získat v Kongresu podporu pro své rozvojové iniciativy, jelikož v prvních letech jeho vlády, kdy bylo potřeba získat pro MCC a PEPFAR schválení, měla republikánská strana ve Sněmovně reprezentantů většinu. Mimo to se Bushova administrativa vždy snažila zajistit si podporu pro své iniciativy jak od republikánů, tak demokratů. Zejména v případě programu PEPFAR byla tato podpora opravdu mimořádná. Oproti tomu Obamova administrativa se Kongresu spíše vyhýbala, bylo pro ni jednodušší zaměřit se na již existující programy. Za jedinou výjimku se dá považovat založení iniciativy s názvem Power Africa (Ingram 2014: 23).

Prezidentský nouzový plán pomoci svou jedinečnost prokázal tím, že se stal finančně nejrozsáhlejším programem americké rozvojové pomoci subsaharské Africe soustředícím se pouze na jednu konkrétní nemoc. Není se proto čemu divit, že Barack Obama v roce 2013 podepsal zákon, který program obnovil do roku 2018. Na rozdíl od předchozí obnovy z roku 2008 však autorizace neobsahovala specifickou finanční částku do fondu tohoto programu (Congress 2013). V této době také PEPFAR přešel z druhé do třetí fáze, kde je ultimátním cílem dosažení generace, která nebude muset čelit strachu z AIDS.

Barack Obama ve větší míře postavil strategii své rozvojové politiky na základech položených jeho předchůdci, mimo jiné i Georgem W. Bushem. V průběhu obou období, kdy byl Barack Obama ve funkci prezidenta, nepřestal podporovat obě Bushovy iniciativy.

6. Závěr

Americká rozvojová pomoc ušla od svých prvních opatrných snah na konci 18. století velký kus cesty. Během této doby můžeme najít několik zásadních okamžiků, které americkou zahraniční pomoc razantně posunuly dál. Ve 20. století bylo jedním z těchto okamžiků schválení Zákona o zahraniční pomoci v roce 1961 a tím i založení USAID. V tomto století se zasloužil o největší změnu prezident George W. Bush založením MCC a programu PEPFAR.

Na počátku MCC se našli tací, kteří tvrdili, že agentura nemá šanci se uchytit. A přece funguje i nadále a s každým rokem rozšiřuje pole své působnosti do dalších zemí, čímž získává velké množství nedocenitelných zkušeností, které pak využívá při asistenci s ostatními rozvojovými agenturami a institucemi. MCC sice mohla být svou odlišností na počátku považována za pouhý experiment, dnes ale nemůže být pochyb, že se z ní stal zavedený a respektovaný lídr v oblasti mezinárodního rozvoje. Selektivnost, transparentnost, odpovědnost a podpora Kongresu pomohly MCC s šířením amerických hodnot v zahraničí, podporou národní bezpečnosti a snahami o vymýcení extrémní chudoby.

Naopak PEPFAR měl již od začátku velkou naději na úspěch vzhledem k tomu, v jak krizové situaci se africký kontinent nacházel. Epidemie AIDS byla neúprosná a nebylo možné ji ignorovat. Od svého založení zachránila nespočetné množství životů a není pravděpodobné, že by svoji činnost ukončila dříve, než dosáhne cíle vytyčeného pro třetí fázi – generace bez AIDS.

Ani nástup Baracka Obamy do funkce prezidenta nic nezměnil. Prezident Obama uznal jejich existenci, respektoval jejich činnost a až na občasné rozpočtové škrty se je snažil i nadále finančně podporovat.

Prezident Obama nepřišel se zcela novou strategií rozvojové politiky, nesnažil se jít svou vlastní cestou. Postavil ji na základech položených jeho předchůdci. Za největší inspiraci lze určitě považovat právě George W. Bushe, oba se zaměřili na podporu globálního rozvoje, každý ale svým způsobem. Zatímco Bush přišel s konkrétními a velice inovativními kroky v podobě MCC a PEPFAR, Obama se svými iniciativami snažil již existující programy

zkoordinovat a co nejvíce zvýšit jejich efektivitu. Reformy rozvojové pomoci provedené Georgem W. Bushem proto můžeme prohlásit za trvalé a udržitelné a lze srovnávat s těmi, které provedl John Fitzgerald Kennedy na počátku 60. let 20. století.

Seznam použitých zdrojů

- Bendavid, Eran (2016). *Past and Future Performance: PEPFAR in the Landscape of Foreign Aid for Health* (<https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5035203/>, 26. 3. 2018).
- Bush, George W. (2001). *President Announces Proposal for Global Fund to Fight HIV/AIDS, Malaria and Tuberculosis* (<https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2001/05/20010511-1.html>, 29. 3. 2018).
- Bush, George W. (2002 a). *Remarks on Compassionate Conservatism in San Jose, California* (<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=62868>, 20. 3. 2018).
- Bush, George W. (2002 b). *Remarks at the Inter-American Development Bank* (<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=64974st=st1>, 20. 3. 2018).
- Bush, George W. (2002 c). *Remarks by Mr. George W. Bush, President, at the International Conference on Financing for Development* (<http://www.un.org/ffd/statements/usaE.htm>, 20. 3. 2018).
- Bush, George W. (2002 d). *President Promotes New Mother and Child HIV Prevention Initiative* (<https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/06/20020619-3.html>, 29. 3. 2018).
- Bush, George W. (2003). *Address Before a Joint Session of the Congress on the State of the Union* (<http://www.presidency.ucsb.edu/ws/index.php?pid=29645>, 29. 3. 2018).
- Butterfield, Samuel Hale (2004). *U.S. Development Aid - An Historic First: Achievements and Failures in the Twentieth Century* (Westport: Praeger Publishers).
- Ciment, James (2015). *Postwar America: An Encyclopedia of Social, Political, Cultural, and Economic History* (New York: Routledge).
- Comittee on Foreign Affairs (1949). *Point Four: Background and Program* (http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/pcaac280.pdf, 16. 3. 2018), s. 25.
- Congress (2013). *S.1545 - PEPFAR Stewardship and Oversight Act of 2013* (<https://www.congress.gov/bill/113th-congress/senate-bill/1545>, 11. 4. 2018).
- Cooke, Jennifer G. – Morrison, J. Stephen (2009). *U.S. Africa Policy Beyond the*

Bush Years: Critical Challenges for the Obama Administration (Washington D. C.: CSIS Press).

Copson, Raymond W. (2007). *The United States in Africa: Bush Policy and beyond* (London, New York: Zed Books).

CRS (2011). *U.S. Foreign Assistance to Sub-Saharan Africa: The FY2012 Request*

(https://www.everycrsreport.com/files/20110520_R41840_bb71b01f9d5c926dca3a35e5f649ad645f5a7571.pdf, 2. 4. 2018), s. 29.

CRS (2017). *Major Foreign Aid Initiatives Under the Obama Administration: A Wrap-Up*

(https://www.everycrsreport.com/files/20170104_R44727_90ca4e387db0ac6465a66b20603f4f6f3d514513.pdf, 1. 4. 2018), s. 18.

CQ Researcher (2013). *Global Issues 2012* (Los Angeles: CQ Press).

Degnbol-Martinussen, John – Engberg-Pedersen, Poul (1999). *Aid: Understanding International Development Cooperation* (London, New York: Zed Books).

Donnelly, John (2012). The President's Emergency Plan For AIDS Relief: How George W. Bush And Aides Came To 'Think Big' On Battling HIV. *Health Affairs* 31 (7), s. 1389–1396.

Epstein, Susan B. – Weed, Matthew C. (2009). *Foreign Aid Reform: Studies and Recommendations* (<https://www.fas.org/sgp/crs/row/R40102.pdf>, 20. 3. 2018), s. 30.

Franzel, Jeanette M. – Gootnick, David B. (2005). *Millennium Challenge Corporation: Progress Made on Key Challenges in First Year of Operations* (<http://www.gao.gov/new.items/d05625t.pdf>, 28. 3. 2018), s. 51.

GCMF (nedatováno). *History of the Marshall Plan* (<https://marshallfoundation.org/marshall/the-marshall-plan/history-marshall-plan/>, 16. 3. 2018).

Glassman, Amanda – Over, Mead (2016). *Strengthening Incentives for a Sustainable Response to AIDS: A PEPFAR for the AIDS Transition*

(<https://www.cgdev.org/sites/default/files/whw-pepfar.pdf>, 29. 3. 2018), s. 9.

Glenn, John (2017). *“Your Eighty Dollars”*: *The Marshall Plan 70 Years Later* (<http://www.usglc.org/blog/your-eighty-dollars-the-marshall-plan-70-years-later/>, 16. 3. 2018).

Goldsmith, Arthur A. (2010). No Country Left Behind? Performance Standards and Accountability in US Foreign Assistance. *Development Policy Review* 29 (1), s. 157–176.

Green, Andrew (2016). *Obama Dreams of an AIDS-Free Generation* (<http://foreignpolicy.com/2016/04/18/obama-wants-an-aids-free-generation-pepfar-africa/>, 4. 4. 2018).

Grimm, Robert T. (2002). *Notable American Philanthropists: Biographies of Giving and Volunteering* (Westport: Greenwood Press).

Hlaváček, Pavel (2013). Spojené státy americké jako aktér rozvojové spolupráce. In: Leichtová, Magdalena ed., *Tvoříme rozvoj: Vybrané donorské instituce v současné rozvojové spolupráci* (Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni), s. 97–118.

HRSA (2016). *About PEPFAR* (<https://hab.hrsa.gov/global-hivaids-program/background>, 29. 3. 2018).

Chambers, Katherin M. (1969). *United States Foreign Assistance* (https://fraser.stlouisfed.org/files/docs/publications/frbrichreview/pages/65615_1965-1969.pdf, 20. 3. 2018), s. 10.

Ingram, George (2014). *Adjusting Assistance to the 21st Century: A Revised Agenda for Foreign Assistance Reform* (<https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/Ingram-Aid-Reform-Final2.pdf>, 27. 3. 2018), s. 39.

Ingram, George (2017). *Development as a featured theme in US National Security Strategies since 2002* (<https://www.brookings.edu/blog/up-front/2017/12/22/development-as-a-featured-theme-in-us-national-security-strategies-since-2002/>, 31. 3. 2018).

Kelly, Mary C. (2013). *Ireland's Great Famine in Irish-American History: Enshrining a Fateful Memory* (Lanham: Rowman & Littlefield).

Lancaster, Carol – Van Dusen, Ann (2005). *Organizing U. S. Foreign Aid* (Washington, D. C.: Brookings Institution).

Lancaster, Carol (2007). *Foreign Aid: Diplomacy, Development, Domestic Politics* (Chicago: The University of Chicago Press).

Lancaster, Carol (2008). *George Bush's Foreign Aid. Transformation or Chaos?* (Washington, D. C.: Brookings Institution).

MCC (2004). *Report on the Selection of MCA Eligible Countries for FY 2004* (https://assets.mcc.gov/content/uploads/2017/05/report_selection_fy04.pdf, 27. 3. 2018), s. 4.

MCC (2005). *FY 2006 Millennium Challenge Corporation and Budget Presentation to Congress* (<https://www.mcc.gov/content/uploads/2017/05/mcc-2006-cbj.pdf>, 27. 3. 2018), s. 29.

MCC (2011). *Congressional Budget Justification FY 2012* (<https://assets.mcc.gov/content/uploads/2017/05/mcc-fy2012-cbj.pdf>, 31. 3. 2018), s. 62.

MCC (2014). *MCC at 10: A message from President Barack Obama* (<https://www.mcc.gov/news-and-events/video/video-111814-mcc-at-10-obama>, 31. 3. 2018).

MCC (nedatováno a). *About MCC* (<https://www.mcc.gov/about>, 27. 3. 2018).

MCC (nedatováno b). *Tracking our Progress* (<https://www.mcc.gov/resources/story/story-memo-tracking-our-progress>, 1. 4. 2018).

Nakamura, David – Raghavan, Sudarsan (2013). *Bush AIDS policies shadow Obama in Africa* (https://www.washingtonpost.com/world/africa/bush-aids-policies-shadow-obama-in-africa/2013/06/30/0c8e023c-e1ac-11e2-ae3-339619eab080_story.html?noredirect=on&utm_term=.5ffebad24ecc, 4. 4. 2018).

Nash, Georde H. (1989). *Herbert Hoover and Belgian Relief in World War I* (<https://www.archives.gov/publications/prologue/1989/spring/hoover-belgium.html>, 16. 3. 2018).

National Research Council (1978) *The U.S. Government Foreign Disaster*

Assistance Program (http://pdf.usaid.gov/pdf_docs/Pnadq468.pdf, 17. 3. 2018), s. 108.

Norris, John (2016). *President Obama and his development legacy* (<https://www.devex.com/news/president-obama-and-his-development-legacy-87853>, 31. 3. 2018).

NSS (2002). *The National Security Strategy of the United States of America* (<http://nssarchive.us/NSSR/2002.pdf>, 27. 3. 2018), s. 31.

NSS (2010). *National Security Strategy* (<http://nssarchive.us/NSSR/2010.pdf>, 31. 3. 2018), s. 52.

NSS (2015). *National Security Strategy* (<http://nssarchive.us/wp-content/uploads/2015/02/2015.pdf>, 31. 3. 2018), s. 29.

Obama, Barack (2010). *Presidential Policy Directive/PPD-6* (<https://fas.org/irp/offdocs/ppd/ppd-6.pdf>, 31. 3. 2018).

Obama, Barack (2013). *Remarks by President Obama and President Kikwete of Tanzania at Joint Press Conference* (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2013/07/01/remarks-president-obama-and-president-kikwete-tanzania-joint-press-confe>, 4. 4. 2018).

Obama, Barack (2014). *Remarks by the President at Press Conference After U.S.-Africa Leaders Summit* (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2014/08/06/remarks-president-press-conference-after-us-africa-leaders-summit>, 1. 4. 2018).

Obama, Barack (2015). *Remarks by the President on Sustainable Development Goals* (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2015/09/27/remarks-president-sustainable-development-goals>, 4. 4. 2018).

Office of the Historian (nedatováno). *The Truman Doctrine, 1947* (<https://history.state.gov/milestones/1945-1952/truman-doctrine>, 17. 3. 2018).

OGAC (2014). *PEPFAR 3.0* (<https://www.pepfar.gov/documents/organization/234744.pdf>, 29. 3. 2018), s. 30.

Patenaude, Bertrand M. (2007). *Food as a Weapon* (<https://www.hoover.org/research/food-weapon>, 16. 3. 2018).

PEPFAR (2016 a). *PEPFAR Funding*
 (<https://www.pepfar.gov/documents/organization/252516.pdf>, 2. 4. 2018).

PEPFAR (2016 b). *2016 Annual Report to Congress*
 (<https://www.pepfar.gov/documents/organization/253940.pdf>, 4. 4. 2018), s. 99.

PEPFAR (nedatováno a). *PEPFAR's Five-Year Strategy*
 (<https://www.pepfar.gov/about/strategy/document/133251.htm>, 28. 3. 2018).

PEPFAR (nedatováno b). *Implementing Agencies*
 (<https://www.pepfar.gov/about/agencies/index.htm>, 29. 3. 2018).

PEPFAR (nedatováno c). *Peace Corps*
 (<https://www.pepfar.gov/about/agencies/c19402.htm>, 29. 3. 2018).

Piccio, Lorenzo (2014). *Obama's Global Development Directive Now Out in the Open* (<https://www.devex.com/news/obama-s-global-development-directive-now-out-in-the-open-82964>, 10. 4. 2018).

Radelet, Steven (2003). Bush and Foreign Aid. *Foreign Affairs* 82 (5), s. 104–117.

Rogers, Glenn (2010). A Long-term Perspective on U.S. Foreign Development Cooperation. *Foreign Service Journal* 87 (5), s. 80.

Rogin, Josh (2012). *Development Community Upset over Future of Global Health Initiative* (<http://foreignpolicy.com/2012/07/10/development-community-upset-over-future-of-global-health-initiative/>, 2. 4. 2018).

Sanbrailo, John (2016). *Extending the American Revolution Overseas: Foreign Aid, 1789–1850* (<http://www.afsa.org/extending-american-revolution-overseas-foreign-aid-1789-1850>, 16. 3. 2018).

Sessions, Myra (2006). *Overview of the President's Emergency Plan for AIDS Relief* (<https://www.cgdev.org/page/overview-president%E2%80%99s-emergency-plan-aids-relief-pepfar>, 29. 3. 2018).

Tarnoff, Curt (2016). *Foreign Aid: An Introduction to U.S. Programs and Policy* (<https://fas.org/sgp/crs/row/R40213.pdf>, 12. 2. 2018).

Tarnoff, Curt (2018). *Millennium Challenge Corporation* (<http://fas.org/sgp/crs/row/RL32427.pdf>, 7. 3. 2018), s. 34.

U.S. Department of State (2017). *Latest Results From the President's Emergency Plan for AIDS Relief (PEPFAR)* (<https://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2017/11/276093.htm>, 4. 4. 2018).

USAID (2018). *USAID History* (<https://www.usaid.gov/who-we-are/usaid-history>, 17. 3. 2018).

USGLC (2017). *Former Secretaries of State, Foreign Policy Leaders: America's Global Engagement is Critical for Our Nation* (<http://www.usglc.org/blog/former-secretaries-of-state-foreign-policy-leaders-americas-global-engagement-is-critical-for-our-nation/>, 14. 2. 2018).

White House (2010 a). *Fact Sheet: U.S. Global Development Policy* (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2010/09/22/fact-sheet-us-global-development-policy>, 31. 3. 2018).

White House (2010 b). *President Obama's Development Policy and Global Food Security* (https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/Food_Security_Fact_Sheet.pdf, 2. 4. 2018).

White House (2010 c). *President Obama's Development Policy and the Global Health Initiative* (https://obamawhitehouse.archives.gov/sites/default/files/Global_Health_Fact_Sheet.pdf, 2. 4. 2018).

White House (2016). *Fact Sheet: President Obama's Commitment to Global Development* (<https://obamawhitehouse.archives.gov/the-press-office/2016/07/20/fact-sheet-president-obamas-commitment-global-development>, 2. 4. 2018).

Zelikow, Philip (2009). *Where did the "three D's" come from, really?* (<http://foreignpolicy.com/2009/02/23/where-did-the-three-ds-come-from-really/>, 14. 2. 2018).

Resumé

The topic of my bachelor thesis is Comparison of the U.S. Foreign Aid under the Administrations of G. W. Bush and B. Obama. The U.S. foreign aid has been developing gradually over the years. Their first attempts at providing financial help can be traced back to the time shortly after the beginnings of the country itself. Over time, there were several significant milestones for the U.S. foreign aid. During the 20th century, it was John F. Kennedy's Foreign Assistance Act of 1961 which created the U. S. Agency for International Development (USAID). George W. Bush's Millennium Challenge Corporation (MCC) and President's Emergency Plan for AIDS Relief (PEPFAR) were the latest highly memorable initiatives with great impact.

The goal of this thesis is to find out whether the initiatives established by George W. Bush are as sustainable and long lasting as those of John F. Kennedy. This goal will be achieved by comparing foreign aid policies of president Bush and his successor Barack Obama.

The first part of my thesis discusses the evolution of the U.S. foreign aid from its slow beginnings at the end of the 18th century to the end of the 20th century. Second part revolves around the Bush and Obama administrations and their foreign aid initiatives. The chapter about Barack Obama focuses on his initiatives and their connections to those of George W. Bush.

The result of these efforts is that while Barack Obama did implement new initiatives, they were not very bold. Mostly, they were based on those already existing. President Obama acknowledged, respected and supported both MCC and PEPFAR. Therefore it can be said that initiatives implemented by George W. Bush are timeless and will not be easily revoked.